

TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE

AİLE KURUMU:

Eski Türkler, toplumun en küçük yapı taşı aileye oğuş demişlerdir.

Aile kavramı Arapçadan dilimize geçmiş bir kavramdır.

Aile; Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik anlamına gelir.

Türklerde toplum yapısında sosyal sınıf aşağıdaki gibi oluşmaktaydı:

-**oğuş:** aile

-**urug:** aileler birliği, Sülale

-**boy:** kabile

Budun: millet, halk

il: devlet) den oluşmuştur.

Aile: geçmişten günümüze kadar bütün toplumlarda var olan ve toplumun çekirdeğini oluşturan temel kurumlardan biridir. Bu bakımdan aile insan soyunun devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, maddi ve manevi birikimlerin sonraki kuşaklara aktarıldığı; biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal yönleri bulunan toplumsal bir birim olarak tanımlanır.

Aile kurumu, bireyler arasındaki duygusal, ekonomik ve sosyal ilişkileri düzenleyen, nesiller arası geçişleri sağlayan, bir toplum içinde belirli bir düzen ve organizasyon içerisinde bulunan temel bir kurumdur.

Aile, genellikle bir ev birliğini oluşturan bireyler arasındaki kan bağları, evlilik veya benzeri bağlar yoluyla kurulur. Aile, toplumun temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilir ve genellikle değerlerin, normların ve kültürün aktarıldığı bir ortamdır.

AİLE KURUMU

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlığı altında düzenlenen 41. maddede "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." şeklinde vurgulanmıştır.

Aile Kurumunun Tanımı ve Atasözleri:

Aile, genellikle bir arada yaşayan, birbirine duygusal bağlarla bağlı bireylerin oluşturduğu bir birliktir. Türk atasözleri ve deyimlerinde sıkça aile ve ocak kavramlarına rastlamak mümkündür. Örneğin, "Aile kutsaldır" deyimini ailenin önemini vurgular. "Ocağını koru, soğumasın" atasözü ise ailenin birlik ve beraberliğini koruma çağrısında bulunur.

Aile-Evlilik İlişkisi:

Aile, genellikle evlilik temelinde oluşan bir kurumdur. Evlilik, birçok kültürde ve toplumda ailenin temelini oluşturan bir ilişki

türüdür. Evlilik, bireyler arasında duygusal, ekonomik ve sosyal bir birliktelik kurarak aile oluşumunu sağlar. Bu ilişki, toplumun devamlılığını ve düzenini sürdürebilmesi açısından önemlidir.

Aile Kurumunun Kazanımları:

Duygusal Destek: Aile, bireylere duygusal destek sağlar. Zor zamanlarda birlikte olma ve birbirlerine destek olma, aile bağlarını güçlendirir.

Toplumsal Değer Aktarımı: Aile, bireylere toplumun değerlerini, normlarını ve kültürünü öğretir. Nesiller arası aktarım, aile kurumunun temel işlevlerinden biridir.

Eğitim ve Gelişim: Aile, bireylerin ilk eğitimini ve gelişimini sağlar. Temel becerilerin öğrenildiği, dilin geliştiği ve sosyal davranışların öğrenildiği bir ortam sunar.

Ekonomik Güvenlik: Aile, ekonomik güvenlik ve dayanışma sağlar. Ortak bir ekonomik birlik, aile üyelerini destekler ve güvence altına alır.

Sosyal Bağlar: Aile, bireylere sosyal bağlar kurma becerisi kazandırır. Aile içinde öğrenilen sosyal davranışlar, bireylerin toplum içinde etkileşim kurmalarına yardımcı olur.

Barınma ve Güvenlik: Aile, bireyin barınma ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılar. Aile içinde sağlanan bir ev ortamı, bireyin kendini güvende hissetmesini sağlar.

Beslenme: Aile, bireyin beslenme ihtiyacını karşılar. Sağlıklı beslenme alışkanlıkları aile içinde öğrenilir ve bu, bireyin fiziksel sağlığına olumlu bir katkı yapar.

Sevgi ve Sevilme: Aile, bireyin sevgi ve sevilme ihtiyacını karşılar. Aile içinde sevgi ve şefkatle büyüyen bireyler, duygusal olarak daha sağlıklı bir gelişim gösterirler.

Kabul Görme: Aile, bireyin kimliğini kabul etme ihtiyacını karşılar. Birey, aile içindeki ilişkilerle kendini ifade ederken, bu ifadeyi ailenin kabulüyle güçlendirir.

Eğitim ve Psikolojik Destek: Aile, bireyin eğitim ve psikolojik destek ihtiyaçlarını karşılar. Aile içinde öğrenilen değerler, normlar ve ahlaki prensipler, bireyin sosyal ve psikolojik gelişimini etkiler.

Ailenin İşlevleri: Birlik, Bağlılık, Uyum ve Süreklilik

Aile, toplum içinde birlik, bağlılık, uyum ve süreklilik açısından önemli bir rol oynar. Bu bağlamda, ailenin biyolojik, ekonomik, eğitsel, psikolojik ve dinî fonksiyonları yanında koruyuculuk, sosyalleşme ve kültürlenme işlevleri de vurgulanır.

Birlik ve Bağlılık: Aile, bireyleri bir araya getirerek birlik ve bağlılık duygularını geliştirir. Aile içinde paylaşılan deneyimler, ortak değerler ve amaçlar, aile fertlerini bir arada tutar.

Uyum: Aile, bireylere sosyal ve hayat becerileri kazandırarak toplumsal uyumu destekler. İletişim, problem çözme ve işbirliği gibi beceriler aile içinde öğrenilir ve toplumsal uyumun temelini oluşturur.

Süreklilik: Aile, nesiller arası geçişleri sağlayarak toplumsal sürekliliğe katkıda bulunur. Aile içinde aktarılan değerler, gelenekler ve kültürel öğeler, bir toplumun devamlılığını sağlar. Sosyalleşme ve Kültürleme: Aile, bireylere toplumun normlarını, değerlerini, sosyal statü ve rollerini öğretir. Bu, sosyal ve kültürel kimliğin şekillenmesinde önemli bir faktördür.

Eğitsel İşlev: Aile, bireylerin eğitimini destekleyerek onlara temel bilgi ve beceriler kazandırır. Bu, çocukların gelecekteki sosyal ve ekonomik başarılarına olumlu katkı sağlar.

Atasözleri:

Atasözü geçmişten günümüze gelen, uzun deneyimlerden yararlanarak kısa ve özlü öğütler veren, toplum tarafından benimsenerek ortak olarak kullanılan kalıplaşmış sözlerdir. Türkçede "sav" ve "irsal-i mesel, darb-ı mesel" olarak da adlandırılır.

Atasözleri bir toplumun duygu, düşünce, inanç ve kültür yapısını yansıtır. Atasözleri, kim tarafından ne zaman söylendiği bilinmediğinden anonimdir. Bu sözler topluma mal olmuş, toplum tarafından benimsenmiş ve yüzyılların düşünce ve mantık isteminden geçerek günümüze ulaşmış kısa ve özlü sözlerdir. Atasözleri, bir düşünce açıklanırken ya da savunulurken tanık olarak da gösterilirler.

Atasözleri, halkın yalnızca ortak duygu ve düşüncelerini değil ortak dil zevkini de yansıtır.

Ailenin önemi ve Aile ile ilgili Türk Atasözleri: Değerler Eğitimi ve Çocuk İlişkileri

Aile, Türk kültüründe değerlerin aktarıldığı ve çocukların karakter gelişimine önemli katkılar sağlayan bir kurumdur. Türk atasözleri, bu değerleri öğretme ve aile içindeki ilişkileri vurgulama konusunda önemli bir kaynaktır.

Ocağını yeşertmek: Soyun devamlılığı

Ocağına düşmek: İstemeden birine muhtaç olmak

Ocağı sönmek: Ailenin dağılması

Ocağı tütmek: Soyun devamlılığı

Oğlan atadan öğrenir sofraya açmayı, kız anadan öğrenir biçki biçmeyi. Anne ve babanın çocukların eğitiminde önemine vurgu çekmek için söylenmiş

Ağırlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar. İnsanların sıkıntısını yürekten paylaşan annenin olduğu

Baba koruk yer, oğlunun dişi kamaşır. Babanın yaptığı kötü işten oğlunun olumsuz etkilendiğini

Sen seversen yavrunu, o da sever yavrusunu. Sevginin miras : Çocuk sevgiyi en yakınındakilerden, özellikle anne ve babasından görür ve tadar, bunu miras olarak bırakır.

Kardeş kardeşi atmış, yar başında tutmuş. Eşin kardeşten daha önemli olduğunu, Kardeşler Ne Kadar Geçimsiz Olsalar Da Kötü Bir Durumda Birbirlerine Yardım Ederler` Anlamında Kullanılan Bir Söz

Evlene ev alana Allah yardım eder. evlenene ve ev yapana herkesin kolaylık göstermesi, onlara Allah'ın yardımının dolaylı olarak ulaşması demektir

Değerlerin Öğrenilmesi: Türk atasözleri, aile içinde değerlerin nasıl öğrenileceğine dair önemli ipuçları sunar. Öğrenciler, bu atasözleri üzerinden ailenin değer eğitimindeki işlevini anlamlandırabilir.

Anne-Baba ve Çocuk İlişkilerinin Analizi:

Türk atasözleri, aile içindeki anne-baba ve çocuk ilişkilerini anlama konusunda rehberlik eder. Öğrencilere, atasözleri üzerinden bu ilişkilerin nasıl şekillenebileceğini değerlendirme fırsatı tanır.

Aile sofrası, her daim bolluk getirir."

Anlam: Aile içinde birlik ve dayanışmanın olduğu yerde bereket ve bolluk vardır.

"Ana gibi yar olmaz."

Anlam: Anne gibi sevgi ve şefkat dolu bir varlık bulunmaz.

"Daldan dala kuş olmaz, evladan evlada yara olmaz."

Anlam: Kuşlar daldan dala uçabilir ancak aile içindeki ilişkiler daha sıkı ve kalıcıdır.

"İki el bir baş içindir."

Anlam: Aile içindeki bireyler birbirine yardımcı olmalıdır; dayanışma önemlidir.

"Baba yorgun, baba bitkin; yine de evlat yetişkin."

Anlam:

Anne ve baba, çocukları için yorgunluklarını göze alır ve onları büyütür.

Bu atasözleri, aile değerleri, birlik ve dayanışma gibi kavramları vurgulayarak aile içindeki ilişkileri anlamamıza katkı sağlar. Bu örnekler üzerinden öğrenciler, atasözlerini analiz ederek aile kurumunun önemini daha iyi kavrayabilirler.

Statü:

Aile, bireylere toplumsal normları, sosyal statüleri ve rolleri öğreten ilk ve en temel kurumdur. Aile içinde bireyler, toplumsal yaşamla ilgili temel değerleri, davranış kurallarını ve beklentileri öğrenirler. Bu süreç, sosyalizasyon adını alır ve bireyin toplumla uyumlu bir şekilde yetişmesini sağlar.

Toplumsal Normların Öğrenilmesi:

Aile, bireylere toplumun kabul ettiği normları öğretir. Bu normlar, kişisel alan, saygı, dürüstlük gibi toplumun değer verdiği davranışları içerir. Örneğin, aile içindeki iletişim biçimi, çocuğa toplumsal normların bir yansımasıdır.

Sosyal Statü ve Rollerin Belirlenmesi:

Aile, bireyin sosyal statüsünü ve rolünü belirlemede önemli bir etkiye sahiptir. Ailedeki konum, ekonomik durum, eğitim seviyesi gibi faktörler, bireyin toplumsal statüsünü şekillendirir. Aynı zamanda, aile içindeki roller (anne, baba, kardeş vb.) bireyin toplumdaki rol anlayışını etkiler.

Aile, bireylere sosyal ve hayati beceriler kazandırmada kritik bir rol oynar. Bu beceriler, bireyin toplum içinde etkili bir şekilde yaşamasına, ilişkiler kurmasına ve sorumluluklarını yerine

getirmesine yardımcı olur. Ailenin bu konudaki önemi çeşitli açılardan ele alınabilir.

Sosyal Becerilerin Kazandırılması:

İletişim Becerileri: Aile içindeki iletişim, bireyin duygusal ifade, empati kurma ve anlama yeteneğini geliştirir.

İşbirliği ve Takım Çalışması: Aile, bireyin grup içinde etkili bir şekilde çalışma ve başkalarıyla uyum içinde olma becerilerini öğretir.

Problem Çözme Yeteneği: Aile içinde karşılaşılan sorunlar, bireye problemleri analiz etme, çözme ve çeşitli durumlarla başa çıkma konusunda deneyim kazandırır.

Hayati Becerilerin Kazandırılması:

Bağımsızlık ve Sorumluluk:

Aile, bireye kendi işlerini yönetme, sorumluluk alabilme ve bağımsızlık kazandırır.

Finansal Okuryazarlık: Aile, bireyin tasarruf yapma, bütçe oluşturma ve finansal sorumluluklarını anlama konusunda eğitim sağlar.

Temel Ev İşleri:

Aile, bireye ev düzeni, temizlik, yemek yapma gibi temel ev işlerini öğretir ve pratik yapma fırsatı sunar.

AİLE TÜRLERİ VE AİLENİN ÖNEMİ:

1.Aileyi Yerleşim Yeri Açısından Değerlendirme:

Ailelerin yerleşim yerine göre çeşitlenmesi, kültürel ve sosyal dinamiklere bağlı olarak değişebilir.

Köydeki aileler (Köy Ailesi) genellikle daha küçük ve topluluğa daha yakın bir yapıya sahiptir.

Kentteki aileler (Modern Aile) ise genellikle daha büyük, çeşitli kültürlerden etkilenen ve farklı sosyal dinamiklere maruz kalan bir yapıya sahiptir.

Yerleşim yeri, ailenin günlük yaşamını, değerlerini ve sosyal ilişkilerini etkiler.

2.Aileyi Birey Sayısı Açısından Değerlendirme:

Ailelerin birey sayısına göre sınıflandırılması, ailenin büyüklüğü, sosyal etkileşim düzeyi ve sorumlulukların dağılımı konularında önemli ipuçları sağlar.

Çekirdek aile, genellikle ebeveynler ve çocuklardan oluşurken, **geniş ailede** aile birimi geniş akraba gruplarına kadar uzanabilir.

Birey sayısı arttıkça, sorumluluklar ve iletişim dinamikleri de değişebilir.

3.Aileyi Otorite Figürü Açısından Değerlendirme:

Aile içindeki otorite figürü, aile üyeleri arasındaki ilişkileri, karar alma süreçlerini ve sorumlulukları belirleyen önemli bir faktördür.

Ataerkil ailede genellikle baba figürü otoriteye sahiptir, **anaerkil ailede** ise anne, otoritenin merkezindedir.

Eşitlikçi ailelerde ise otorite daha dengeli bir şekilde paylaşılır.

4. Aile Türlerinin Benzerlikleri ve Farklılıkları:

Aile türleri arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunabilir. Örneğin, **çekirdek aile** ve geçiş dönemi **geniş aile** arasında benzer birey sayısı olabilir, ancak otorite figürü farklılık gösterebilir. Bu farklılıklar, aile dinamiklerini ve üyeler arasındaki ilişkileri etkiler.

5.Aile Türlerinin Toplumsal Etkileri: Aile türleri, toplum üzerinde çeşitli etkiler bırakır. Ataerkil ailelerde cinsiyet rolleri belirgin olabilirken, eşitlikçi ailelerde bu roller daha dengeli olabilir. Aile türleri, toplumsal normlar, değerler ve cinsiyet eşitliği gibi konularda önemli bir rol oynar.

A.Ailenin Toplumun Devamlılığındaki Önemi:

Aile, toplumun temel yapı taşlarından biridir ve toplumun devamlılığını sağlar. Aile içinde öğrenilen değerler, normlar ve sosyal beceriler, bireyleri topluma adapte eder. Aile, kültürün ve toplumun nesilden nesile aktarılmasında önemli bir rol oynar.

B.Ailenin Sosyal Kimlik Geliştirmedeki Etkisi:

Aile, bireyin sosyal kimliğini şekillendirmede önemli bir etkiye sahiptir. Aile içinde öğrenilen davranışlar, değerler ve iletişim tarzları, bireyin toplumsal çevresindeki rolünü belirler.

Örneğin, ***ailenin tutumları, bireyin arkadaşlık ilişkilerini ve toplum içindeki duruşunu etkiler.***

C.Ailenin Neslin Devamı ve Korunmasındaki Önemi:

Aile, neslin devamını sağlamak ve bireyleri korumak açısından temel bir kurumdur. Aile içinde sağlıklı bir iletişim ve dayanışma, bireylerin duygusal güvenliğini sağlar ve ailenin neslin devamını güvence altına alır.

D. Aile Kültürünün Toplumsal Yapıya Etkisi:

Aile kültürü, bireylerin yaşam tarzlarını ve değer sistemlerini belirleyen önemli bir faktördür. Aile içindeki değerler, gelenekler ve normlar, toplumsal normları etkileyebilir.

Örneğin, ***aile içindeki dil kullanımı, bireylerin toplum içindeki iletişim biçimlerini ve dil normlarını etkiler.***

E. Ailenin Toplumsal Yapının Prototipi Olarak Rolü:

Aile, toplumsal yapıya bir prototip olarak işlev görür. Aile içindeki davranış ve düşünüş biçimleri, toplumsal normlara benzeşirse, güçlü bir toplumun temelini oluşturabilir. Aile, bireylere sosyal sorumluluklarını öğretir ve toplumsal değerlere uygun davranış biçimlerini benimsemelerine yardımcı olur.

İslamiyet Öncesi Türk Destanlarıyla Türk Aile Yapısının Analizi:

İslamiyet öncesi dönemde Türk toplumunun aile yapısını anlamak için Türk destanlarına başvurabiliriz. Bu destanlar, o dönemin sosyal yapısını ve aile ilişkilerini yansıtarak, Türklerin yaşam tarzı, değerleri ve sosyal düzenini gözler önüne serer. Destanlarda; **kahramanlık, aşk, aile bağları gibi temalar üzerinden Türk aile yapısının ana hatlarını çözebiliriz.**

İslamiyet Öncesi Türk Aile Yapısının Özellikleri İle Türk Destanlarından Örnekler:

İslamiyet öncesi Türk destanları, Türk aile yapısının temel özelliklerini içerir. Bu destanlar, aile bağlarını, liderlik yapısını, atalık kültürünü ve kahramanlık ideallerini işler. Türk destanları, toplumunun ahlaki değerlerini ve yaşam biçimini anlamak adına önemli bir kaynaktır.

Köktürk Yazıtları ve Uygur Yazılı Metinleriyle Türk Aile Yapısı:

İslamiyet öncesi Türk toplumu, Köktürk Yazıtları ve Uygur yazılı metinleri gibi kaynaklar üzerinden incelendiğinde, Türk aile yapısının temel özellikleri ortaya çıkar. Aile, toplumun temel birimi olarak önemli bir role sahiptir ve bu durum yazılı belgelerde de sıklıkla vurgulanır.

Evlenme ve Aile Kurma:

Türk toplumunda evlenme süreci, genellikle nişan ve düğün merasimleriyle başlar. Köktürk Yazıtları'nda, hükümdarlar ve soylular arasındaki evlenmelerle ilgili detaylara rastlanır. Bu süreçte, aile birliğinin kurulması için nişan ve düğün törenleri oldukça önemlidir. Uygur yazılı metinlerinde de evlilik adetleri ve törenleri detaylı bir şekilde anlatılır.

Aile Birliğinin Sona Ermesi:

Aile birliğinin sona erdiği durumlar arasında boşanma ve ölüm öne çıkar. İslamiyet öncesi Türk toplumunda boşanma, bazı durumlarda kabul edilebilir bir çözüm olarak görülse de genellikle olağanüstü durumlarla sınırlıdır. Ölüm durumu ise ailenin dağılmasına neden olabilir ve bu durum Türk kültüründe geniş bir yas ve cenaze töreni kültürünün oluşmasına yol açar.

Baba Evindeki Değişiklikler:

İslamiyet öncesi Türk ailesinde evlenen oğulların, hisselerini alarak yeni aile kurmak için evden ayrılması, baba evinde bir değişikliğe neden olur. Genellikle en küçük oğul, babasının evinde kalarak ailenin devamını sağlar. Bu durum, hem aile birliğinin devamını hem de aile içindeki hiyerarşiyi belirler.

Köktürk Yazıtları ve Uygur Yazılı Metinleriyle Türk Aile Yapısı:

İslamiyet öncesi Türk toplumu, Köktürk Yazıtları ve Uygur yazılı metinleri gibi kaynaklar üzerinden incelendiğinde, Türk aile yapısının temel özellikleri ortaya çıkar. Aile, toplumun temel birimi olarak önemli bir role sahiptir ve bu durum yazılı belgelerde de sıklıkla vurgulanır.

Ekonomik Bağımsızlık:

Türklerin konar-göçer yaşam tarzı, aileleri kendi ekonomik bağımsızlıklarını sağlamaya teşvik etmiştir. Hayvancılık ve göçebe tarım, ailelerin temel geçim kaynakları olmuştur.

Aile Hiyerarşisi: Çekirdek aile içindeki hiyerarşi, genellikle aile büyükleri ve yaşlıların liderliğinde şekillenmiştir. Aile reisi, ailenin günlük işlerini ve göçebe yaşamda kararları yönetmiştir.

Dayanışma ve Koruma: Konar-göçer yaşam tarzında, çekirdek aileler arasında güçlü bir dayanışma ve koruma kültürü oluşmuştur. Aile fertleri birbirine destek olmuş ve birlikte tehlikelere karşı korunmuşlardır.

ESKİ TÜRKLERDE AİLE KURUMU İLE İLGİLİ ÖNEMLİ ÖZELLİKLER

- İlk Türk devletlerinin yaşadıkları coğrafyalarda karasal iklim hüküm sürdüğü için bu coğrafyalar insan yaşamı açısından zor bölgelerdi.
- Temel geçim kaynakları hayvancılık olan ilk Türk toplumları, bu zor coğrafya koşulları yüzünden konargöçer hayat tarzını benimsemişlerdir.
- İlk Türk toplumlarında sınıfsal bir tabakalaşma olmamıştır. - Yetenekli olan kişiler, herhangi bir ayırım yapılmadan devletin önemli noktalarında görev almışlar ve kağanlar halkı için çalışmayı övünç kaynağı olarak görmüşlerdir.
- Türklerde toplum yapısı oğuş (aile) urug (aileler birliği) boy (kabile) budun (millet, halk) ve il (devlet) den oluşmuştur.
- İlk Türk toplumlarında aileye büyük önem verilmiş, aile devletin temeli olarak kabul edilmiştir.
- Aile reisi olan babanın yöneticilik, koruyuculuk ve merhametli davranma gibi özellikleri devletle özdeşleştirilerek devlete devlet baba denilmiştir.
- Türklerde babaya **ata**, kang; anneye **ana**, ög diye hitap edilir, erkek çocuklara oğul, kız çocuklarına ise kız denilirdi.
- Ailenin her türlü faaliyetlerinde iş bölümüne gidilir; anne, ailede babadan hemen sonra gelirdi. - Erkek evlatların yetişmesinde baba, kız evlatların yetişmesinde de anne ön plana çıkardı.
- Kadınlar sadece ev işleriyle uğraşmaz, ailenin bütün faaliyetlerine katılırlardı.
- Türklerde erkek çocuk, "Ocağı tüttürecek kişi" olarak görülürdü.
- Evlenecek kıza, kelin (gelin), oğlana ise küdegü (güvey) denilirdi.
- Türklerde tek eşlilik esastı ve genellikle akraba dışında biriyle evlilik tercih edilirdi.
- Evlenmede kız ile oğlan anlaşmış olsalar bile, **arkucu** veya **savcı** denen araçların iki tarafı da ikna etmesinden sonra aile kızı isterdi.
- Evlenmede kızın rızası alınırdı. Bu rıza sembolik olarak kızın mendil vermesinden anlaşıldı. Kızın rızası alındıktan sonra, kalın antlaşması ve söz kesimi hediyeleri ile birlikte nişan gerçekleşmiş olurdu.
- Gelin, baba evinden çıkarken en güzel giysisini (gelinlik) giyer, gelin başlığı takardı.
- Ayrıca gelinin yüzüne **didek (duvak)** örtülürdü. Gelin evden ayrılırken baba ocağına saygı gösterir, Gelin indirmede (Kız evinden Götürme): saç geleneği uygulanırdı.
- Bu gelenekte gelinin atının kuyruğuna ve yelesine kırmızı serpilir, başına da buğday, darı ve para saçılırdı.

Kaynak: OGM Materyal

[ess0rzyjkai.pdf](#)

Savcı (çöpçatanlık): Çöpçatanlık, genellikle evlilik amacıyla iki veya daha fazla kişiyi bir araya getirme sürecidir; bu durumda aracı veya çöpçatan aynı zamanda evlilik komisyoncusu olarak da bilinir. Çöpçatanlık ücretli bir meslek olarak yapılabileceği gibi din adamları tarafından da yapılabilir.

Arkucu: Evlenmek isteyen oğlan ile kızı bir araya getirerek konuşturmak

Kang: Eski Türklerde babaya "Kang, kanım"; öz kardeşlere "Kangdaş" denirdi. 11. yüzyıldan sonra "Ata" denmiştir. Baba kelimesi ilk kez yazılı olarak 1312 yılında Ebu Hayyan tarafından Araplara Türkçe öğretmek için yazılan Kitabü-l İdrak dilbilgisi kitabında kullanılmıştır

İSLAMİYET'TE AİLE HAYATI VE ÖNEMİ

Aileyi oluşturan hayat arkadaşlarının mesut ve mutlu günleri, ince ve derin hatıralar, samimî, neşeli, refah, huzur ve evlât sevgisi, ancak nikâh gölgesinde ve iyi hazmedilmiş İslâmî prensiplerin sağladığı olgunluk sayesinde gerçekleşebilir.

Gerçek saadet, erkek ve kadının aralarındaki bütün münasebetleri ilâhî emirlere muvafık bir üslûpla gerçekleştirmeleri neticesinde gerçekleşir. Zira Cenâb-ı Hak, onları hem ruhen hem de bedenen birbirlerine muhtaç bir surette yaratmıştır. Erkek ve hanım, ikisi birbirini ikmal eder. İnsanların erkek ve kadın olarak birbirini tamamlayan iki cins şeklinde yaratılması, hayatın dengesini ve saadetini sağlayan önemli bir unsurdur. Bu denge büyük savaşlar gibi sebeplerle bozulduğunda, aradan çeyrek asır bile geçmeden ilâhî bir tanzimle tekrar düzelmektedir.

İSLAMİ AHLAKINA GÖRE AİLE KURUMU?

Çiftlerin meşru birliktelikleri ile toplumun temel taşları olan aileler meydana gelmektedir. Aile, toplum düzeninin kemale ermesi ve hanelerin saadet ve mutluluk ile dolabilmesi için temel ve vazgeçilmez bir müessesedir.

Aile tesis edilirken, erkek ve kadın birbirine kesin olarak söz verir; sevgi, samimiyet, sadakat, sorumluluk ve güven esasına dayalı bir birlik kurarlar. Böylece ilâhî kudret akışlarının bir tecellisi olarak, birbirine yabancı iki kişi, Cenab-ı Hakkın huzurundan dini nikâhla artık birbirine en yakın iki insan olurlar. Üstelik kurdukları yuva da kendilerine, ayrıldıkları baba evinden daha sıcak hâle gelir. Allah Teâlâ, zevc ve zevcenin birbiri için ilâhî bir lütuf olduğunu şöyle beyan buyurur:

"O'nun (varlığının ve birliğinin) delillerinden biri de kendilerine meyledip ülfet edesiniz diye kendi cinsinizden size eşler yaratması ve aranızda bir muhabbet ve şefkat kılmasıdır. Şüphesiz ki bunda tefekkür eden bir topluluk için nice deliller vardır." (er-Rûm, 21)

Ailede saadet, eşler arasında karşılıklı bir anlayış ve olgunluğun meyvesi olup hassasiyetle korunmalıdır. İki taraf asla laubâlî olmadan, samimiyet içinde yaşamalıdır. Her iki taraf da saygı perdesini zedeleyecek davranış ve konuşmalardan kaçınmalı. Aile hayatı içinde vakar ile kibir, tevazu ile zillet, samimiyet ile lâubâllilik arasındaki hassas sınırlara azamî derecede dikkat edilmelidir. Ayrıca bu dünyada en fazla nazara gelen şeyin "saâdet ve mutluluk" olduğu da unutulmamalıdır. Bu bakımdan

ailece görüşmelerde hudutlara dikkat etmek ve gayr-i mesuut insanlardan -onları da incitmeden- uzak durmaya çalışmak gereklidir.

Kibir göstererek başkalarını kıskandırmaktan uzak durmalılar. Kendilerini nazara getirecek kıskanç kimselere karşı da dikkatli olmalılar.

Ev, sadece barınmaya mahsus bir dört duvardan ibaret değildir. Orada yaşanan hâllerin mahremiyetine ve gizliliğine dikkat etmek ve ailevi meseleleri ve sırları umuma ifşa etmemek, saadet ve huzurun devamının temel şartlarından biridir.

İslâm, kâmil manasıyla doğru anlaşılıp iyi hazmedildiği takdirde âile bir "cennet" hâline gelir. Bundan dolayıdır ki: **"Erkeğin cenneti evidir."** buyrulmuştur.

Peygamberimiz; Aileyi korumanın hem dini hem de insani bir sorumluluk olduğunu belirtmiştir. Ayrıca aile bağlarını güçlendirmenin toplumun huzuru için şart olduğu ifade edildi.

Huzurlu bir toplumun teminatı sağlam ve güçlü bir ailedir. Aile, dinen evlenmelerine engel bulunmayan bir erkek ve bir kadının meşru nikâhla kurdukları mutluluk ve muhabbet yuvasıdır. Aile, insanlık tarihinin en kadim ve en sağlam kurumudur.

Aile: İnancın, kimliğin ve kişiliğin şekillendiği, millî ve manevi değerlerin gelecek nesillere aktarıldığı eşsiz bir mekteptir.

Peygamberimiz bir Cuma Hutbesinde okuduğu ayet-i kerimede "Yüce Rabbimizin, **"Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için eşler yaratması ve aranızda sevgi ve merhamet var etmesi O'nun varlığının ve kudretinin delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için ibretler vardır."** buyurmuştur.

İslam kaynaklarında: Ailenin; sevgi, saygı, şefkat, merhamet, sadakat ve mutluluk ocağı olduğu belirtilmiştir.

İSLAMİYET SONRASI TÜRK TOPLUMUNDA AİLE YAPISININ DEĞİŞEN ÖZELLİKLERİ:

İslamiyet'in Türk toplumuna yayılmasıyla birlikte, aile yapısı üzerinde çeşitli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu **dönemde ailedeki bazı özellikler şu şekilde değişmiştir:**

Dinî Esaslar: İslam'ın etkisiyle ailede dini esaslar daha fazla önem kazanmıştır. Aile fertleri, İslam'ın öğretilerine uygun bir şekilde yaşamaya özen göstermişlerdir.

Aile Hiyerarşisi: İslamiyet sonrası Türk toplumunda aile içindeki hiyerarşi, İslam'ın öğretileri doğrultusunda

şekillenmiştir. Aile reisinin otoritesi, dini bilgi ve erdemine dayanmıştır.

Evlenme ve Boşanma:

İslam kurallarına uygun evlilik ve boşanma işlemleri daha belirgin hale gelmiştir. Aileler, İslam'ın öngördüğü nikah ve boşanma kuralları uygulamışlardır.

Eğitim:

İslamiyet, eğitime büyük önem vermiştir. Bu nedenle, aileler çocuklarını İslami değerlere uygun bir şekilde yetiştirmek için daha fazla çaba sarf etmişlerdir.

Aile Reisinin Hak ve Sorumlulukları ile Devlet Yönetiminde Kağanın Hak ve Sorumlulukları Arasındaki Benzerlikler:

İslamiyet sonrası Türk toplumunda, aile reisinin hak ve sorumlulukları ile devlet yönetimindeki kağanın hak ve sorumlulukları arasında benzerlikler bulunmaktadır:

Liderlik Rolü:

Hem aile reisi hem de kağan, liderlik rolünü üstlenir. Aile reisi, ailesinin yöneticisi olarak, kağan ise devletin lideri olarak önemli kararları alır.

Hakemlik Yetkisi:

Her iki pozisyon da hakemlik yetkisine sahiptir. Aile reisi, aile içindeki anlaşmazlıkları çözerken, kağan devlet içindeki meseleleri halleder.

Koruyuculuk ve İyilik:

Aile reisi, ailesini koruma ve iyilikle yönlendirme sorumluluğuna sahiptir. Kağan ise devleti korumak ve halkına iyilik sağlamakla yükümlüdür.

Adalet:

Hem aile reisi hem de kağan, adaleti sağlama konusunda önemli bir role sahiptir. Haksızlıklarla mücadele etmek ve adil bir düzen kurmak, her iki liderin sorumlulukları arasındadır.

İslamiyet'te Ailenin Oluşumu ve Nikâhın Şartları:

İslamiyet'te aile, evlilik yoluyla kurulan bir birlik olarak önemli bir yer tutar. Nikâh, İslam'ın belirlediği şartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

Nikâhın şartları şunlardır:

İslam'a İman: Nikâhın gerçekleşmesi için öncelikle her iki tarafın da İslam'a iman etmiş olması gerekmektedir.

Velayet İzni: Nikâhın gerçekleşmesi için kadının velayet altında bulunan bir erkekten (babasından) izin alması gerekir.

Mehr (Mehir): Nikâh akdi sırasında erkek, kadına bir mehir (çeyiz veya mal) verir. Mehr, kadının güvencesini ve haklarını temsil eder.

Şahitlik: Nikâhın geçerliliği için şahitlik önemlidir. İslam'da genellikle iki erkek veya bir erkek iki kadın şahitlik yapmalıdır.

Ayet ve Hadisler Işığında İslamiyet'in Aileye Verdiği

Önem:

İslamiyet, aile kurumuna büyük bir önem atfeder. Ayet ve hadisler, aile içinde sevgi, saygı, adil davranış ve sorumlulukların vurgulanmasını sağlar. Aileye verilen önem, Türk aile yapısına da yansır.

Sevgi ve Saygı:

"Onlar aranızda bir huzur ve sevgi kılın diye aranızda sevgi ve merhamet meydana getirdi." (Rum Suresi, 21) gibi ayetler aile içinde sevgi ve saygının önemini vurgular.

Adalet: **"Ey iman edenler! Adaleti ayakta tutan, dosdoğru şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adaletsizliğe sevk etmesin."** (Maide Suresi, 8) gibi ayetler aile içinde adil davranmayı emreder.

Hz. Peygamber'in Veda Hutbesi ve Eşlerin Hak ve

Sorumlulukları:

Hz. Peygamber'in Veda Hutbesi, eşler arasındaki hak ve sorumlulukları belirten önemli bir kaynaktır.

Türk Aile Yapısına İslamiyet'in ve Seyahatnamelerin Yansımaları:

İslamiyet'in Türk aile yapısına etkisi yanında, İbni Fadlan, İbni Batuta ve Evliya Çelebi'nin seyahatnamelerinde Türk aile yapısı hakkında çeşitli örnek metinlere rastlanır. Bu metinler, Türk aile yapısının evlilikten boşanmaya, günlük yaşantıdan kültürel özelliklere kadar çeşitli yönlerini yansıtır

Dede Korkut Hikâyeleri:

Dede Korkut Hikâyeleri, Oğuz Türkleri arasında dolaşan derviş Dede Korkut'un ağızından anlatılan destanlardan oluşur. Bu hikâyeler, Oğuzların yaşam tarzını, sosyal ilişkilerini ve aile yapısını ele alır.

Divanu Lügati't-Türk:

Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan bu eser, Türkçe'nin ilk sözlüğü ve dilbilgisi kitabıdır. Dilbilgisi bölümlerinde aile ilişkilerine, aile hayatına dair kavramlara rastlamak mümkündür.

Kutadgu Bilig:

Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan bu eser, ahlaki prensipleri ve yönetici erenleri anlatır. Aile, toplum ve devlet arasındaki ilişkilere dair değerleri işler.

Atabetü'l-Hakayık:

Edip Ahmet Yükneki tarafından yazılan bu eser, ahlaki öğütler içerir. Eserde aile içindeki değerler ve doğru yaşam biçimi konularına vurgu yapılır.

Divan-ı Hikmet:

Ahmed Yesevi'nin yazdığı bu eser, hikmetleri ve öğretileri içerir. Aile içindeki sorumluluklar, doğruluk ve adalete dair öğretileri içermektedir.

YAŞAM MEMNUNİYETİ ARAŞTIRMASI:

%67,6'sı tüm ailesinin,
 %16,3'ü çocuklarının,
 %3,9'u ise eşlerinin kendilerini mutlu ettiğini belirtmiştir.
 Cinsiyete göre bireylerin mutluluk kaynağı olan kişiler incelendiğinde ise erkeklerin %72,5'i, kadınların %62,8'i mutluluk kaynağı olarak tüm aileyi belirtmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2022 Yaşam Memnuniyeti Araştırması'na göre evli bireylerin evli olmayan bireylere göre daha mutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mutlu olduğunu belirten evli bireylerin oranı %54,5 iken evli olmayanlarda bu oran %40,4 olarak gerçekleşmiştir.

Evli olanların mutluluk düzeyi cinsiyete göre incelendiğinde; evli erkeklerin %51,0'inin, evli kadınların ise %57,9'unun mutlu olduğu gözlenmiştir.

18 ve yukarı yaşta bireylere mutluluk kaynağı olan kişiler sorulduğunda; bireylerin:

"Yukarıda Yaşam Memnuniyeti ve Mutluluğun Kaynağı" olarak yapılan ankette anlatılan metine göre:**a. Üç önemli özellik yazınız?**

1. Evli bireyler bekârlara göre daha çok mutlu olduğu
2. Evli kadınlar evli erkeklerle göre daha çok mutludurlar
3. İnsanları en çok aileleri mutluluk kaynağı olduğunu ileri sürmüşler.

b. Anketi bir cümle ile değerlendirmesini yapın?

- Toplumsal varlık olan bireyleri en çok aile içinde mutlu oluyor.
- veya
- Bizi En Çok "Aile" Mutlu Ediyor. Her iki şekilde de yapılabilir.

SORU:**Aile Kurumu ile ilgili bize neler söyleyebilirsiniz, bildiklerinizi kısaca yazınız?**

Toplumsal yapının işleyişini sağlayan; bireyin üreme, barınma, eğitim, inanç, sağlık, dayanışma, denetim, düzen, eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde oluşturulmuş, sürekliliği olan yapılara kurum denir. Köklü bir yapıyı içeren ve genellikle devletle ilişkisi olan aile, eğitim, din, ekonomi, siyaset, hukuk, sağlık gibi temel kurumlar bir toplumun norm ve değerlerinin oluşumunda rol oynar. Ayrıca toplumsal sorunların çözümüne, bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına da yardımcı olur.

Aile, geçmişten günümüze kadar bütün toplumlarda var olan ve toplumun çekirdeğini oluşturan temel kurumlardan biridir. Bu bakımdan aile insan soyunun devamını sağlayan, toplumsallaşma (sosyalleşme) sürecinin ilk ortaya çıktığı, maddi ve manevi birikimlerin sonraki kuşaklara aktarıldığı; biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal yönleri bulunan toplumsal bir birim olarak tanımlanır

Aile kurumunun oluşmasında, dini ve resmi nikâh esasına dayanan evlilikler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Böylece evlenen çiftler yeni bir ailenin kurucusu olarak kabul edilir. Aile bireyleri arasında; sevgi, saygı, muhabbet, sorumluluk ve dayanışmanın önemi büyüktür.

Soru:**Bireyin ihtiyaçlarının karşılanmasında ailenin fiziksel, ekonomik ve psiko-sosyal rolü nelerdir ayrı ayrı açıklayın?**

Aile, bireyin hayatındaki en temel sosyal kurumdur ve bireyin fiziksel, ekonomik ve psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir rol oynar.

FİZİKSEL KATKILAR:

- * **Beslenme:** Aile, bireyin sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için gerekli olan besinleri sağlar.
- * **Barınma:** Güvenli ve sağlıklı bir yaşam alanı sunarak bireyin temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacını karşılar.
- * **Sağlık:** Bireyin sağlıklı kalması için düzenli sağlık kontrolleri, aşılar ve tedavi süreçlerinde destek olur.
- * **Fiziksel Güvenlik:** Tehlikelerden koruyarak bireyin fiziksel güvenliğini sağlar.

EKONOMİK KATKILAR

- * **Gelir Sağlama:** Aile, bireyin temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan gelirini sağlar veya sağlanmasına katkıda bulunur.
- * **Eğitim:** Bireyin eğitim masraflarını karşılayarak, gelecekte daha iyi bir yaşam sürdürmesi için fırsatlar sunar.
- * **Mal Varlığı:** Aile, gelecekteki ihtiyaçlar için tasarruf yaparak veya miras yoluyla mal varlığı aktararak bireye ekonomik güvence sağlar.

PSİKO-SOSYAL KATKILAR:

- * **Sevgi ve Bağlılık:** Aile, bireye sevgi, şefkat ve ait olma duygusu vererek duygusal gelişimine katkıda bulunur.
 - * **Sosyal Beceriler:** Aile içindeki etkileşimler sayesinde birey, iletişim, empati kurma ve sosyalleşme gibi önemli sosyal becerileri öğrenir.
 - * **Kimlik Gelişimi:** Aile, bireyin kimlik oluşumunda ve kendine güven duygusunu geliştirmesinde önemli bir rol oynar.
 - * **Değerler ve Normlar:** Aile, bireye toplumun değerlerini ve normlarını öğretmek, sosyal hayata uyum sağlamasına yardımcı olur.
 - * **Destek ve Rehberlik:** Bireyin hayatının farklı dönemlerinde karşılaştığı sorunlarda ona destek olur ve rehberlik eder.
- Özetle, aile, bireyin hayatının her aşamasında ona destek olan ve onun gelişiminde önemli bir rol oynayan bir kurumdur. Ailenin sağladığı fiziksel, ekonomik ve psiko-sosyal destekler, bireyin sağlıklı, mutlu ve başarılı bir yaşam sürmesi için temel koşullardır.

Not: Günümüzde aile yapısının değişmesi, tek ebeveynli aileler, evlat edinme gibi farklı aile yapıları ortaya çıkmasıyla birlikte, ailenin işlevleri ve rolleri de değişmektedir. Ancak temelde ailenin birey için önemi ve sağladığı destekler aynı kalmaktadır.